

Srbija > MMF u Beogradu

Srbiji je neophodan reprogram

7-8 milijardi duga

Sve je očiglednije da Srbija bez pomoći MMF-a teško može da izbegne bankrot

Piše: **Mijat Lakićević**

Glavne zvezde ministarskog „prelaznog roka“ Krstić i Radulović trenutno su najveći neprijatelji u Dačićevoj vladi. Ništa lično, naravno, nego – po prirodi posla. Od misije Međunarodnog monetarnog fonda, koja ove nedelje boravi u Beogradu, ma koliko bila „tehnička“, očekuje se da u tom sporu odigra ulogu „arbitra“.

U nameri da popravi privredni ambijent i da olakša položaj preduzeća, ministar privrede Saša Radulović najavljuje smanjenje poreza i doprinosa. Time, međutim, direktno „seče granu“ na kojoj sedi njegov kolega Lazar Krstić, jer povećava budžetski deficit protiv kojeg se ministar finansija gotovo očajnički bori. Ekipe MMF-a bi, dakle, trebalo da pomogne da se budžet za nared-

nu godinu, kao i ceo paket mera koji uz njega ide, sastave tako da u januaru 2014. može da počne bitka za još jedan važan datum – za početak pregovora sa Fondom.

Da situacija po mladog ministra finansija bude teža, on je odlučio da proračun državnih prihoda i rashoda, kao niko pre njega, prikaže onako „kako bog (čitaj MMF) zapoveda“, to jest, šalu na stranu, u skladu sa međunarodnim standardima. Sve naše vlade su, naime, tu pribegavale raznim marifetlucima, pa su mnoge rashode knjižile, kako se to u finansijskom žargonu kaže – ispod crte. Oni, drugim rečima, nisu ulazili u budžet, čime je (veštački) smanjivan budžetski manjak. Recimo, to je važno, tj. i danas važi, za mnoge garancije koje je država izdavala prilikom zaduživanja javnih preduzeća. Uzmimo aktuelni primer

ILUSTRACIJA: LAZAR BODROŽA

Srbijagasa. Srbijagas se godinama zaduživao, država je garantovala za taj dug, tj. preuzimala na sebe obavezu da će ga vratiti ako to ne uradi Srbijagas, ali to nije ulazilo u njene obaveze. Ili drugi primer. Da bi pokrila gubitak Agrobanke država je izdala obveznice. Kad bi te obveznice prodala na tržištu i pare dala Agrobanci, to bi ulazilo u budžet i povećavalo deficit. Međutim, država je naštampane hartije direktno prenela u vlasništvo Agrobanke i tako pokrila njen gubitak, ali se to – što je za našu priču važnije – ne računa kao državni trošak i ne ulazi u (potencijalni) budžetski deficit. Takvih slučajeva ima mnogo: Jat, Putevi Srbije, Sartid, Srpska i druge banke... I zapravo niko, ili bar javnost ne zna koliko to iznosi, a MMF traži da se i to računa u državni dug.

Nameravajući, dakle, da izađe sa pravom istinom Krstić je, još dok praktično nije ni zagrejao ministarsku fotelju, izjavio kako će deficit ove godine biti ne 5,5 odsto, kako se računalo, nego i svih 6,5 odsto. U računama MMF-a, štaviše, figurisao je deficit od sedam odsto BDP-a.

Pred ministra finansija se, dakle, postavlja izuzetno težak zadatak: da taj deficit – za koji se u ovom trenutku i ne zna tačno koliko je, ali je sigurno preko 200 milijardi dinara – prvo (drastično!) smanji, a onda i nađe sredstva da ga pokrije. Ministar Radulović u najboljoj nameri, idući za svojim ciljem, taj deficit povećava. Za koliko? Zavisi od toga za koliko budu smanjene dažbine. Ako bi to bilo prvobitno najavljena trećina (smanjenje poreza i doprinosa na plate sa sadašnjih 65 na 45 odsto) eto dodatne rupe u javnim finansijama od 200 milijardi dinara. Jer, prihodi od poreza i doprinosa iznose oko 600 milijardi dinara. No, po svemu sudeći od toga se odustalo. I sam ministar Radulović nedavno je rekao da će se rasterećenje odvijati „fazno“, te da će biti okončano

Čarobni štapić

Očekivanja od poreske reforme su, kaže jedan ekonomista, prevelika. Smanjenje opterećenja rada nije čarobni štapić. Generalno u zapadnoj Evropi opterećenja rada su veća nego u Srbiji, ali bolje je poređenje s nama bližim (u ekonomskom i socijalnom pogledu) zemljama. Recimo, u Bugarskoj je opterećenje manje (53 dinara na 100 dinara plate), nego u Srbiji (64,5 na 100 dinara), a i nezaposlenost je manja – oko 10 odsto. U Rumuniji je, međutim, opterećenje veće (72 odsto) nego u Srbiji, ali je nezaposlenost kao i u Bugarskoj isto 10 odsto. Slično je u Češkoj: opterećenje 70 odsto, a nezaposlenost 8-9 odsto.

2015. godine. Sudeći prema izjavi Milana Kneževića, jednog od Radulovićevih savetnika i potpredsednika Asocijacije malih i srednjih preduzeća, dažbine na plate mogle bi u „prvoj fazi“, tj. odmah, biti smanjene za desetak (umesto 30) odsto. To se, naime, može zaključiti iz njegove izjave da će rasterećenje privrede u budžetu napraviti rupu od 700 miliona evra.

Bilo kako bilo, postavlja se pitanje može li, i kako, to biti nadoknađeno. Prema Kneževićevim rečima za to postoji „12 do 15 načina“, da ne kažemo zakrpa da se ta poderotina zakrpi. Sam Knežević ih nije nabrojao, ali se neki već spominju u javnosti. Najpre, recimo, uvođenje tzv. solidarnog poreza na plate preko 100.000 dinara, što je početkom ove nedelje aktualizovao premijer Dačić, ograničivši pri tom ovu meru na javni sektor. Prema statističkim podacima, međutim, plate iznad sto hiljada u celoj privredi prima jedva 6-7 odsto zaposlenih. Znači – malo. Kad se još uzmu u obzir lako dostupne mogućnosti poreske „evazije“, tj. izbegavanja poreza, finansijska korist bi bila zanemarljiva, a politička šteta (o čemu će vladajuće stranke, budući da se o izborima na proleće sve glasnije govori, morati da vode računa) velika.

Kad je za vreme Cvetkovićeve

vlade ministarka finansija Diana Dragutinović (upravo kao jedan vid kompenzacije za smanjenje dažbina na plate) predlagala povećanje poreza na imovinu, digla se prava medijska hajka i to je propalo. Možda bi današnja vlast medije mogla da neutrališe, ali bez obzira na to, uoči izbora to joj nikako ne bi diglo rejting. Isto važi i za povećanje PDV-a, bez čega, kako tvrde ekonomisti, rupu praktično i nije moguće zakrpati.

Naravno, neka milijardica evra od Emirata bi dobrodošla, ali ma kako jeftin bio, svaki kredit mora da se vrati. A Srbija je već prezadužena. Samo ove godine za pokrivanje raznoraznih spoljnih i unutrašnjih finansijskih dubioza Srbija će morati da izdvoji pet milijardi evra. Narednih godina ta suma se povećava.

A gde su pare za razvoj, tj. investicije. Strategijom razvoja Srbije od 2011. do 2020. godine, kaže u razgovoru za NM Stojan Stamenković, član Saveta Narodne banke Srbije, bilo je predviđeno da se godišnje investira 10 milijardi evra da bi bila ostvarena godišnja stopa rasta od oko 5-6 odsto. U Srbiji se već godinama, pa i poslednjih nekoliko, investira jedva polovina te sume, dakle pet milijardi evra.

Zbog toga je, prema Stamenkoviću, Srbiji aranžman sa MMF-om neophodan. Dva su osnovna razloga. Prvo, da bi učvrstila svoju ekonomsku politiku i time popravila rejting kod kreditora i, dakle, zajmove koje ni ubuduće neće moći da izbegne dobijala sa nižom kamatom. Drugo, taj sporazum je Srbiji potreban da bi – i to je ključno – zatražila reprogram, tj. odlaganje dugova koji uskoro dospevaju. Prema Stamenkovićevoj proceni trebalo bi da se reprogramira jedno 7-8 milijardi evra. A bez MMF-a, kako kaže, „nema reprograma“.

A evo kako, prema priči jednog „insajdera“, na odnose sa Srbijom gledaju u samom Fondu. „MMF misli da se Srbija na neki način poigrava s njim. Kad joj MMF treba počne da protura priče o pregovorima, aranžmanu i slično, to joj omogućuje da smanji kamate po kojima se zadužuje na međunarodnom finansijskom tržištu, a kad završi posao priča o aranžmanu se prekida.“

2

milijarde evra iznosi budžetski deficit Srbije

10

milijardi evra treba da budu godišnje investicije da bi bila ostvarena stopa rasta od oko 5-6 odsto do 2020. godine

Kamate i javni dug

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013*	2014*
KAMATE (mlrd dinara)	18	18	18	16	22	34	45	68	97	117
KAMATE KAO % BDP	1,0%	0,9%	0,8%	0,6%	0,8%	1,2%	1,4%	2,0%	2,6%	2,9%
DUG (miliona EUR)	10,3	9,4	8,9	8,8	9,8	12,2	14,5	17,7	20	22
PROSEČNA KAMATNA STOPA	2,07%	2,26%	2,52%	2,28%	2,42%	2,73%	3,04%	3,41%	4,22%	4,43%

* procena

Izvor: MMF